

פרשת בשלח

ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה (יג, יז)

'בראותם מלחמה' כגון וירד העמלקי והכנעני (רש"י).

צריך להבין מדוע נטה רש"י מפשוטו של מקרא. הרי בפסוק נאמר שלא הוליתם הקב"ה דרך ארץ פלישתים שמא ינחמו בראותם מלחמה, והיה לרש"י לפרש כפשוטו שהמלחמה שהיו יראים ממנה היא מהפלישתים עצמם, וכמו שמצינו באמת בגמרא בפרק חלק (סנהדרין צב), שבני אפרים תעו במנין הקץ, ועלו לא"י קודם שנשלם זמן גלות מצרים, והרגום פלישתים בני גת. ומדוע הסב רש"י את הפסוק 'בראותם מלחמה' למלחמת עמלק וכנען.

וי"ל, דבאמת לא היה סיבה לחשוש כלל ממלחמת פלישתים. שהרי נשבעו אברהם ואבימלך מלך פלישתים זל"ז שלא יעשו רעה איש לרעהו, ובגמרא בסוטה (י, א) מבואר שנשמרה שבועה זו עד ימות שמשון. א"כ צ"ל, שדוקא בבני אפרים נלחמו הפלישתים משום שעברו דרך ארצם שלא ברשותו של מקום, אבל בבני ישראל שיצאו בזמן שגאלם ה', ודאי הוא שיקיימו הפלישתים את שבועתם ואין לחשוש ממלחמה איתם.

אך קשה, דא"כ שעשו בני אפרים שלא כהוגן, נמצא שעברו בני אפרים על שבועת אביהם אברהם לאבימלך שלא יעשה לו רעה, ולכאורה אם עברו בניו של אברהם על שבועתו לאבימלך, הותרו גם בניו של אבימלך משבועת אביהם לאברהם, שכך הוא הדין בשנים שנשבעו זל"ז, שאם עבר אחד על השבועה הותר גם השני משבועתו (שו"ע יו"ד רל"ו ס"ו), והדרא קושיא לדוכתא מדוע לא יראו בני ישראל מהפלישתים שילחמו בהם.

וע"ז אפ"ל, דכיון שלא עברו כל בני ישראל על שבועתם לפלישתים רק בני אפרים לבד שהם מיעוט מבני ישראל, לכן לא נחשב הדבר שעברו בני ישראל על שבועתם, ואכתי מחוייבים הפלישתים בשבועתם הם.

מקור: פרדס יוסף